

In memoriam

In memoriam

Profesor emeritus VLADIMIR KOLESARIĆ

(14. svibnja 1939. – 23. kolovoza 2024.)

Jedan od utemeljitelja udruženja psihologa regije Alpe-Jadran

Godine 1986. pozvao sam predstojnike odsjeka za psihologiju sa sveučilišta u Ljubljani, Mariboru, Padovi, Rijeci, Trstu, Udinama, Zadru, Zagrebu, Grazu i Klagenfurtu na Sveučilište u Klagenfurtu da razgovaramo o idejama za moguće zajedničke aktivnosti. Dogovorili smo se da ćemo 1987. organizirati konferenciju Alpe-Jadran za psihologiju na Sveučilištu u Klagenfurtu. Profesor Vladimir Kolesarić bio je jedan od prvih koji je od početka snažno podržavao ovu inicijativu. I on je – zajedno s profesoricom Mirjanom Krizmanić – otvorio put kasnijoj intenzivnoj suradnji između odsjeka za psihologiju u regiji Alpe-Jadran. Pravi vrhunac te suradnje bila je četvrta Alpe-Jadran psihološka konferencija održana 1996. godine u Zagrebu, koju je organizirao profesor Kolesarić, a koja je i danas jedna od najvećih od 15 dosadašnjih konferencija.

Neobično je da zemljopisna regija služi kao temelj za znanstvene konferencije iz znanstvene psihologije. Treba imati na umu činjenicu da je ovo područje s povijesnog, političkog, kulturnog i gospodarskog gledišta vrlo raznoliko. Regija Alpe-Jadran oduvijek je bila na rubu europskih središta i često je bila izložena političkim i vojnim sukobima. Pa ipak, ljudi u ovoj regiji, koja je žarište slavenske, romanske, germanske i mađarske kulturne tradicije i jezika, uvijek su gospodarsku i društvenu razmjenu održavali živom. Svi smo mi korisnici te razmjene i mirnog suživota, barem u posljednjih nekoliko desetljeća.

Svega toga je profesor Kolesarić vjerojatno bio svjestan, u svakom slučaju prepoznao je znakove vremena i pružio značajnu podršku uspostavi suradnje između odsjeka za psihologiju. Također je postavio dvije važne prekretnice: prva je bila pokretanje znanstvenog časopisa "Review of Psychology", koji je bio

posebno posvećen objavljivanju znanstvenih radova s područja Alpe-Jadran. Ovaj znanstveni časopis dostojno se uklopio u redove drugih psiholoških časopisa koji se objavljuju u Europi, a karakterizirala ga je posebnost da nije predmetno specifičan, već je pokrivao cijelu širinu psihologije iz regionalne perspektive. Nažalost, nakon mnogo godina postojanja, prestao je izlaziti.

Druga prekretnica koju je profesor Kolesarić postavio bila je organizacija i vođenje simpozija „Context in research in Psychology“, koju je pokrenuo zajedno s profesorom Dragutinom Ivancem. Ovdje je definiranjem cilja i strukturom simpozija te odabirom sudionika – većim dijelom to su bili članovi znanstvenih odbora Alpe-Jadran psiholoških konferencija – napravio izniman potez. Naime, osnova tih simpozija, kao što sam naziv daje naslutiti, bila je spoj društvenosti i znanstvene ozbiljnosti – kombinacija koju je teško postići na velikim znanstvenim konferencijama. Ti sastanci doveli su do jačanja kohezije unutar znanstvenog odbora udruženja psihologa regije Alpe-Jadran, jer su manje-više svi bili i dio te „kontekstualne skupine“. Osvijestili su nas da nije važna samo razmjena koncepata, ideja i rezultata istraživanja, nego da je za njihovu učinkovitost relevantna i ljudska komponenta. To su međusobno razumijevanje te spremnost na približavanje jednih drugima na miran i prijateljski način.

Prvi simpozij „On context“ održan je 2007. u Zagrebu. Simpoziji koji su uslijedili nosili su naziv „Context Research in Psychology“. Ukupno je održano deset susreta. Kao što je sam profesor Kolesarić u „short history“ tih simpozija napisao, najvažniji cilj bio je: „a demonstration of context influence and peer discussions of various effects of this so widely spread but not enough explored phenomenon in psychology. ... The participants of the symposium presented their own research results, which were then followed by discussion of

the results and methodological approaches employed”.

Dragi Vlado,

Ti si ideju o suradnji psihologa u regiji Alpe-Jadran s velikim entuzijazmom, hrabrošću i ustrajnošću te vlastitim idejama uspješno proveo u djelo. Prvom prekretnicom koju si pokrenuo osnivanjem časopisa „Review of Psychology“ slijedio si, u našoj znanstvenoj

zajednici uobičajenu, racionalnost ozbiljnog komuniciranja znanstvenih spoznaja. Organizacijom „context“ simpozija slijedio si svoje srce povezujući znanstvene rasprave i društvenost. Neka tvoji nasljednici nastave ovu ideju s jednakom predanošću i uspjehom u skladu s promjenjivim okolnostima.

Hvala, Vlado!

Herbert Janig

O kontekstu profesora Kolesarića

Profesor Kolesarić je izuzetno volio druženja s kolegama i prijateljima, a posebno upečatljiv aspekt toga bilo je njegovo pokretanje i organizacija niza međunarodnih simpozija o kontekstu u kojima sam imao sreću i čast sudjelovati. Razmišljajući kako povezati različite ljude i znanstvene interese, dosjetio se da je *kontekst* upravo taj *kerovni* pojam koji je dovoljno širok da može obuhvatiti različite teme i istraživačka pitanja te ljude različitih afiniteta. Kao što je volio reći, kontekst se u svakodnevnom životu koristi u iznenađujuće širokom rasponu situacija. Isto tako, kontekst je dovoljno rastezljiv pojam da ga susrećemo u gotovo svim područjima psihologije počevši od percepcije i pamćenja pa sve do istraživanja emocija, ličnosti, socijalne, edukacijske i organizacije psihologije. Stoga se pitanje konteksta nametnulo kao logičan izbor za temu simpozija koji bi pružio priliku kolegama koji polaze od različitih perspektiva ili dolaze iz različitih škola da, u opuštenoj i prijateljskoj atmosferi, sagledaju što za njih znači taj pojam i kako se on odražava u njihovu istraživačkom i teorijskom radu. Jedan od važnih ciljeva simpozija bio je približiti se izvornom značenju pojma simpozij te su to doista bile *gozbe ideja*, narav-

no, uz ugodna druženja s dragim kolegama. Prvi u nizu simpozija pod naslovom *On context* održan je 2007. godine pod pokroviteljstvom Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Simpoziji su uvijek bili organizirani u posebnim okruženjima kao što su Zlatna dolina pored Požege, Karanac u Baranji, Ilok, Virovitica, Crikvenica, a dio ih je organiziran i u inozemstvu – u Italiji, Austriji, Sloveniji i Mađarskoj, na podjednako atraktivnim i zanimljivim lokacijama. Stoga je svaki od deset simpozija, koliko ih je ukupno održano, bio jedinstven i nezaboravan doživljaj. Pored profesorice Krizmanić, kolege Ivanca i mene, na simpozijima su redovito sudjelovali i kolege sa sveučilišta u Milanu, Padovi, Trstu, Klagenfurtu, Grazu, Ljubljani i Peći tako da su simpoziji bili prilika za učvršćivanje i produbljivanje veza među kolegama iz regije Alpe-Adria, do kojih je profesor Kolesariću bilo posebno stalo.

Jedan od rezultata rada na pitanju konteksta bilo je objavljivanje, 2010. godine, posebnog tematskog broja pod naslovom *Contextual effects in psychology* u časopisu *Review of Psychology*, koji je uredio kolega Ivanec. U tom broju objavljeno je 11 radova autora iz Hrvatske, Srbije, Slovenije, Italije, Njemačke i Australije, a u njemu su prikazani neki od rezultata o kojima smo prethodno diskutirali na simpozijima,

te su se na taj način skladno ispreplele konferencijska aktivnost i izdavačka djelatnost. Drugi važan rezultat njegova djelovanja vezanog za kontekst bilo je objavljivanje zbornika radova *Kontekst u psihologiji, konceptualni, teorijski i istraživački aspekti 2021. godine*, koji je uredio zajedno s kolegom Ivancem i sa mnom. Kao i uvijek, on je pokrenuo inicijativu da se okupi grupa autora koji bi, svatko iz svoje perspektive i područja kojima se bavi, osvjetlili temu konteksta. Na nizu sastanaka bistrili smo ideje kako uobličiti tekst te kako sve povezati u suvislu cjelinu. Rezultat tih aktivnosti bila je knjiga od 15 poglavlja u kojima se na više od 400 stranica raspravlja o tome kako operacionalno definirati kontekst, kako ispitati njegovo djelovanje u različitim situacijama te kakva je uloga konteksta u različitim područjima psihologije, ali i u lingvistici, sociologiji i filozofiji. U pisanju knjige sudjelovalo je 14 autora koji se bave različitim temama, ali koje ujedinjuje interes i entuzijizam za navedena pitanja. Kao što se u proslavu knjige navodi, dolaženje do empirijski utemeljenih odgovora na brojna pitanja o kontekstu neće biti nimalo jednostavan ni lak pothvat. Stoga se možemo samo nadati da će ova knjiga biti koristan orijentir za buduće istraživače ove nadasve fascinantne teme.

Baveći se isključivo svojim znanstvenim i nastavnim radom, često ne zamjećujemo i ne pratimo što rade drugi kolege, zatvaramo se u odjeljke, ostajemo začahureni i tako se stvara nepotreban jaz kako na profesionalnom tako i na osobnom planu. Profesor Kolesarić je odavno prepoznao ovaj problem akademskog života, koji nije samo boljka prisutna kod nas nego i drugdje u svijetu, i nastojao ga je riješiti svojim neposrednim pristupom i otvorenošću za komunikaciju sa svima koji dijele njegovu strast za različita promišljanja o psihologiji i životu, pa čak i s nama koji se bavimo opskurnim temama i ne uklapamo se u moderne intelektualne trendove. Profesor Kolesarić bio je pokretač brojnih vrijednih inicijativa, ali mislim da su njegove aktivnosti i zalaganje oko konteksta ostavili posebno snažan i neizbrisiv trag u srcima svih nas koji smo ga pratili na tom putu. Na kraju, posebno valja istaknuti da nam je, svojim neumornim zalaganjem za što čvršćim povezivanjem i razumijevanjem među kolegama, svima pokazao kako se, uz malo truda i volje, akademski život može učiniti ugodnijim i ljepšim i na tome sam mu neizmjerljivo zahvalan.

Dražžen Domijan

Uzajamnosti kulena i pršuta

U našem istarskom strukovnom društvu profesora Kolesarića i profesoricu Krizmanić zvali smo K. u. K. Otvoreno smo ih izvijestili o tome, kao i o tome da nas to zabavlja i da se na istarskom poluotoku to s nostalgijom asocira pozitivno.

Početkom ovog tisućljeća, 2001. godine, u Puli smo organizirali IX. HPD-ovu konferenciju s temom *Efikasnot psihologije – psihologija*

efikasnosti, a prof. Kolesarić tada je bio HPD-ov predsjednik. Komunikacija koju smo tom prigodom započeli bila je lagana, učinkovita, prošarana dobrohotnošću i humorom. Nakon konferencije nastavila se i dalje kroz fino preplitanje raznih zapažanja i promišljanja o struci, o kolegicama i kolegama, a razvila se i u konkretne suradnje u obliku gostovanja u Istri s temama za nas i za građanstvo. Profesor Kolesarić bio je recenzent monografije o našem kolegi Hadžiselimoviću, a pozivu se odazvao

riječima: „Hoću reći da se želim, ako mi to dopustite, pridružiti ‘toplim i podržavajućim odnosima‘“. Naši su se dobri odnosi dodatno podebljali kad smo 2008. godine u Poreču ponovno bili domaćini HPD-ovoj konferenciji, s temom *Psihologija – mediji – etika*, ovaj put u suradnji s virovitičko-podravskim strukovnim društvom koje je predvodila kolegica Jasna Per Kožnjak. Bio je to obećavajući početak jedne fuzije između pršuta i kulena, iako je svatko imao slobodu naginjanja prema svojim preferencijama. Profesor Kolesarić je, naime, u nekoliko navrata pokušao iznuditi priznanje da ipak nema ničeg boljeg od kulena, ali istarska je strana bila nepopustljiva. Nekoliko godina kasnije delegacija iz Istre posjetila je Viroviticu i bila obilno izložena gostoprimstvu virovitičkih kolegica i kolega vezanom za psihologiju, ali i gastronomiju, enologiju i glazbu. Kroz takve smo susrete od profesora Kolesarića uvijek mogli čuti ponešto iz (necenzurirane) povijesti hrvatske psihologije, mnogo ranije nego što se ona ukoričila u pisanom izdanju i postala mjerljivo inspirativna, na primjer, za pitanja u cehovskim kvizovima.

Profesor Kolesarić, opušten i ugodan u našoj razmjeni mailovima, rado je odgovarao na pitanja i komentirao situacije, ne štedeći začine od blagog humora do pikantnog sarkazma. Naturalistički je elaborirao neke postupke u donošenju odluka s kojima se nije slagao tijekom svojih prorektorskih dana i govorio kako im se protivio. Spominjao je da dane u mirovini oplemenjuje pisanjem tekstova i knjiga iz psihologije. Za hrvatsko je izdanje planirao priređivanje „Autostoperskog vodiča kroz statistiku“ kolege Olivera Toškovića s beogradskog Odelenja za psihologiju. Kad je završio, izvijestio je: „Preveo sam Toškovićevu statistiku na hrvatski, tj. tekst sam ‘porvackio’, ali sam neke stvari, kao npr. $(x + y)$, ostavio na srpskom.“ Takve razmjene uvijek su me na-

smijavale. Primjerice, kad je opisivao druženja s dr. Harambašićem, naveo je: „...ima 94 godine, priseban je i, usprkos tome, ostali smo prijatelji.“

Ja sam samo tangencijalno ponekad prizivala neka mjesta iz studentske prošlosti. Spomenula sam mu da mi je jedan student na usmenom ispitu, nakon što je pročitao pitanje s papirića, kazao: „Sad ću malo *fristajlat!*“ Napisala sam to profesoru Kolesariću, napomenuvši da je student *odfristajlao* sasvim solidno, ali dodavši da si ne mogu zamisliti takav svemir u kojem bi netko na njegovu ispitu izgovorio rečenicu poput te. A opet, možda su se vremena tako presavila da postoji i freestyle na psihofizi, statistici i sličnim ispitima. Kad sam mu najavila svoj mogući rad na sveučilištu, pitao me znam li koja je razlika između sveučilišnog nastavnika i katedrale. Mogla sam smisliti sijaset odgovora, no bila sam znatiželjna čuti onaj relevantan. „Što se više približavate katedrali,“ otkrio je, „ona postaje sve veća.“ Zatim smo se razišli, on s osmijehom izazivača, ja s teretom projektivne tehnike.

Često je spominjao starenje, starost i opterećenje koje to nosi, a najviše gubitke rođaka, prijatelja, poznanika i kolega. Govorio je i o knjigama koje čita i preporučuje. Jedna od posljednjih kojom je bio oduševljen bila je ona Marije Paprašarovski, više no simboličkog naslova: *Prodao sam sve što sam imao i otišao*. Nije mu u prvi mah bila privlačna, ali supruga, koja ju je lektorirala, nutkala ga je da proba. Podnaslov je: *Zapisi iz prošlog vremena*. S ovim zapisom iz prošlog vremena zaokružujem ovo prisjećanje na dojmive susrete s profesorom Kolesarićem i završavam jednom od njegovih rečenica kojom mi poručuje da „...nema ništa novoga na ovom svijetu, sve se može prognozirati vrlo dobro, samo s nekom ‘statističkom greškom‘“.

Marlena Plavšić

Naš Mika

Vladimir Kolesarić rođen je 14. svibnja 1939. godine u Virovitici, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Ti njegovi virovitički korijeni kontinuirano su imali učinka, kako na doživljaj snažne pripadnosti i identifikacije s rodnim krajem, tako i na brojne profesionalne i društvene aktivnosti koje je poduzimao cijelog svog života, a bile su povezane s Viroviticom.

Od osnutka je bio aktivni član Društva psihologa Virovitičko-podravske županije, dopredsjednik Društva i spona koja je povezivala Društvo s vrsnim psiholozima iz Hrvatske i inozemstva. Poticao je brojne aktivnosti Društva i doprinio je tome da naše Društvo bude mjesto na kojem ćemo se rado okupljati i dijeliti znanje i zajednička iskustva.

Otišao je zauvijek naš profesor, mentor i dragi kolega.

Čovjek živi onoliko dugo koliko su žive uspomene na njega. U ime Društva psihologa Virovitičko-podravske županije i svoje osobno ime, želim istaknuti da dijelimo brojne lijepe uspomene s našim Mikom, kako su ga zvali u Virovitici, koji se ponosio svojim mikeškim porijeklom. Virovitica je to znala prepoznati i nagraditi. Primajući Zlatnu plaketu grada Virovitice za životno djelo 2011., istaknuo je: „Ova mi je posebno draga jer je iz mog rodnog grada.“

Bio je osnivač i dopredsjednik našeg psihološkog društva, čije ime je pronosio diljem Hrvatske. Kako je samo bio ponosan na našu ulogu suorganizatora triju hrvatskih psiholoških konferencija. S Istrijanima u Rovinju i Poreču spajali smo zelenu i plavu Hrvatsku, a prekrasnu suradnju ostvarili smo s našim kolegama iz Osijeka, gdje je osnovao studij psihologije. Njegov doprinos psihološkoj struci

ostat će zauvijek ostavština za buduće generacije.

Isticao bi: „Član sam malog, ali aktivnog psihološkog društva, čiji su članovi dobro integrirani u zajednicu u kojoj žive, rade i djeluju.“ Trudili smo se, a on bi nam u tome svesrdno pomagao. Naši Tjedni psihologije postali su prepoznatljiviji u Virovitici i Hrvatskoj.

Rado bi dolazio u svoju rodnu Viroviticu, surađivao na brojnim projektima, a mi smo ga svojatali. Bio je naš i mi smo bili njegovi. Posebno nas je zbližila priprema monografije „20 godina djelovanja društva psihologa VPŽ“. U toj monografiji riječju i slikom prikazali smo kako su se razvijali članovi i članice od osnutka Društva 1998. godine te djelovanje tijekom proteklih dvadeset godina; uključeni su bili svi članovi, redom njegovi studenti.

Bio je dobri duh našeg Društva. Posebno u Martinovoj klijeti, koju smo od milja zvali „Martinova kreativna radionica“, pokazao bi nam svoju blagu, toplu, ljudsku stranu.

Osobno mu na puno toga želim zahvaliti. Bio je moj sjajan suradnik, oslonac, prijatelj i očinska figura. Imala sam čast provesti dosta vremena s njim pri njegovim dolascima u Viroviticu. Raspravljali bismo o brojnim psihološkim i životnim temama. Tako je jednom prilikom napomenuo: „Martin će govoriti na mom ispraćaju.“ Sudbina je bila drugačija, Martin je otišao prije njega i čeka da zajedno nastave brojne projekte „Od vlaka do vlaka“ i mnoge druge.

Hvala Ti, dragi Vlado, što si se vratio u voljenu Viroviticu. Ovdje i pripadaš. Pohodit ćemo Tvoj vječni počinak, a Ti ćeš i dalje biti snažno prisutan uz nas, dok nas sjećanja budu pratila.

Neka Ti je vječna hvala i slava, i neka Ti je laka ova virovitička gruda.

Jasna Per Kožnjak

Profesor Kolesarić iz osječke perspektive

Profesor emeritus Vladimir Kolesarić (među nama zvan Kole) ostavio je neizbrisiv trag na osječkom Odsjeku za psihologiju, a njegov je utjecaj započeo i prije službenog osnutka Odsjeka. Kao jedan od osnivača, profesor Kolesarić postavio je temelje našeg studija, koji je izrastao u snažan i prepoznatljiv Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku. U pravom smislu riječi, bio je spiritus movens našeg Odsjeka.

Profesor Kolesarić bio je uključen u sve aspekte razvoja našeg Odsjeka. Njegove motivacijske strategije značajno su doprinijele nastavnom angažmanu velikog broja uglednih profesora iz različitih sveučilišnih centara, koji su svojim znanjem i iskustvom obogatili nastavni proces u počecima našeg Odsjeka.

Osim iznimnog vlastitog nastavnog angažmana i prijenosa svog znanja studentima psihologije, koje je upoznao s osnovnim konceptima istraživačke metodologije, statistike i etike znanstvenog istraživanja, njegov doprinos bio je vidljiv i kroz objavljene sveučilišne udžbenike poput "Analize varijance" i "Veličine učinka" na našem sveučilištu, koji su ostali na trajno korištenje i budućim generacijama studenata.

Svojom željom za povezivanjem akademske i praktične psihologije poticao je suradnju Odsjeka sa stručnjacima i praktičarima, što je dodatno unaprijedilo kvalitetu nastave i ojačalo ugled Odsjeka. Ovakav pristup omogućio je studentima jedinstvenu priliku da steknu široko obrazovanje koje uključuje ne samo teorijske uvide, već i praktične aspekte psihološkog rada.

Njegovo poticanje bliske suradnje Odsjeka s regionalnom psihološkom zajednicom rezultiralo je pokretanjem bijenalnog znan-

stveno-stručnog skupa, koji je u svojim počecima bio posvećen pitanjima nasilja, a kasnije se profilirao za pitanja posvećena prevenciji. S vremenom, skup je postao prepoznatljivo mjesto interdisciplinarnе suradnje stručnjaka iz različitih područja. Na temelju ideja i vizije profesora Kolesarića, nastavili smo ga razvijati te se ove godine održao po deseti, jubilarni put.

Nesebična podrška profesora Kolesarića procesu odabira i razvoja kadrova osigurala je da mnogi od nas, sadašnjih djelatnika Odsjeka, započnu svoj akademski put pod njegovim mentorstvom. Profesor Kolesarić nas je ohrabrivao, usmjeravao i dijelio svoja bogata iskustva u trenucima kada smo se suočavali s izazovima. Njegov pristup rješavanju problema bio je posvećen, promišljen, temeljit, zasnovan na golemoj količini znanja i vođen željom za dobrobiti svih uključenih. To je nešto što sve rjeđe vidimo u današnjem svijetu i u čemu nam je profesor Kolesarić bio uzor. Strpljivo je slušao naše brige, pomagao nam prevladati frustracije i bio je iskreno prisutan kada bismo mu se obratili za pomoć. Učio nas je da slavimo svoja postignuća, te da kao mladi doktori znanosti uvijek nastojimo rješavati izazove koristeći psihološka znanja.

Jedna od najvećih vrijednosti koje je profesor Kolesarić prenio na članove Odsjeka jest zajedništvo, koje je marljivo poticao i u formalnim i u (češće) neformalnim situacijama te je postalo ključna vrijednost rada na Odsjeku za psihologiju.

Nasljeđe profesora Kolesarića ostaje duboko utkano u rad svakog od nas, a sve što smo naučili od njega nastaviti ćemo prenositi na buduće generacije studenata i suradnika.

Djelatnici Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku

Posljednji pozdrav profesoru Vladimiru Kolesariću

Tolerancija prema različitostima znači zapravo prihvaćanje onih „drugih“ takvima kakvi jesu, zajedno sa svim njihovim individualnim razlikama koje ih čine drugačijima od svih ostalih ljudi. Kad spominjemo različitosti ili kad nam neke od tih različitosti smetaju, očito zaboravljamo da smo svi mi, na ovaj ili onaj način, različiti.

Nije pretjerano reći da su upravo različitosti u najširem smislu te riječi i oblikovale svijet kakav danas poznajemo.

*Mirjana Krizmanić i Vladimir Kolesarić,
Tolerancija u svakidašnjem životu (2003.)*

Sjećanje na profesora Kolesarića započinjem citiranjem misli objavljenih u prethodno navedenoj knjizi, koju smo zajedno objavili nekoliko godina nakon stradanja Hrvatske u Domovinskom ratu iz potrebe koja je nastala angažmanom profesora Kolesarića u udruzi „Dobrobit“, koja se bavila pružanjem psihosocijalne pomoći ratnim stradalnicima, za naglašavanjem da bi tolerancija, kao složeni oblik doživljavanja i ponašanja, trebala biti predmet proučavanja psihologije.

Sjećanje na profesora Kolesarića vezano je uz same početke i nastanak obiteljske izdavačke kuće Naklade Slap, mogu svjedočiti da je profesor Kolesarić predloženim knjigama gradio i naš program, autoritetom nas štiti, te mogu reći da smo zajedno kroz taj rad rasli i razvijali područje psihologije na hrvatskom jeziku.

Sami počeci vezani su uz objavljivanje istraživačkih ljestvica, ali i sveučilišnih udžbenika kojih je nedostajalo na hrvatskom jeziku. Sama suradnja razvila se uz prijateljska druženja, u Zagrebu, Samoboru i Jastrebarskom. Redovito druženje profesora Kolesarića, profesorice Mirjane Krizmanić, profesora Borisa Petza i

mog supruga profesora Krunoslava Matešića značilo je neposredan odnos, rasprave koje su vodile u konstruktivno stvaranje. Neki od autorskih naslova profesora Kolesarića bili su Psihologijski rječnik i Statistički rječnik, stvarali smo i novo, prošireno izdanje Petzove statistike, koje je napisao s profesorom Dragutinom Ivancem, objavljivali smo časopis Review of Psychology, čiji je profesor bio pokretač i prvi urednik, te prijevode knjiga Temelji psihologije, Psihologijsko testiranje, Cjeloživotni razvoj, Osjeti i percepcija, a u objavljivanje prijevoda francuskog testa Domino bila je uključena i gospođa Ana Kolesarić.

Ono što posebno mogu istaknuti u našem stvaranju je naglašavanje suradnje s njegovim Odsjekom za psihologiju Filozofskog fakulteta, a vrijeme zapravo pokazuje koliko je za razvoj Odsjeka bio važan angažman profesora Kolesarića, koji ga je nastojao povezivati s drugim znanstvenim institucijama te naglašavao važan element da se vrijednost psihologa u akademskoj zajednici potvrđuje suradnjom sa psiholozima koji su u samoj praksi i koji čine srž psihologije. Svoj Odsjek je branio i kad je bilo neobranjivo ili iracionalno, ali i to samo dokazuje da je bio Čovjek.

Drugi profesionalni angažman, iznimno važan profesoru Kolesariću, bilo je Hrvatsko psihološko društvo, i sa sigurnošću mogu potvrditi da je i kao predsjednik HPD-a i kao član bio prisutan i redovito smo se družili na svim konferencijama dok ga je zdravlje služilo i dok je mogao putovati. Na samom ispraćaju na Mirogoju, to je istaknuo predsjednik HPD-a gospodin Josip Lopižić, a na ispraćaju u njegovoj Slavoniji, u njegovoj Virovitici, čuli smo živa svjedočenja.

Mogu samo iz osobnog rakursa reći, kada ste sreli profesora Kolesarića, vidjeli ste da je to gospodin profesor, od stava do verbalne ili neverbalne komunikacije. Na ispraćaju je bilo govora o njegovoj strogoći, nekompromisnim stavovima i metodologiji od koje nije odstu-

pao, ali ja mogu svjedočiti da je imao stavove o kojima smo mogli raspravljati i da je dopuštao drugačije mišljenje jer smo imali međusobno poštovanje.

Naša posljednja komunikacija bila je vezana uz objavljivanje posebnog izdanja *In memoriam* vezanog uz oproštaj od profesorice Krizmanić, naše prijateljice. Bio je jako zadovoljan kako smo sve sjedinili u jednu knjigu i s dignitetom ispratili osobu s kojom nas je vezalo i stvaranje psihologije i psiholoških testova i udžbenika, ali i stvaranje trajnog prijateljstva, s kojim čovjek odlazi s ovoga svijeta, a na takvim rastancima osvijestimo nemjerljive gubitke.

I na kraju, a teško je nešto reći baš na kraju, jer kraja nema... Redovita su bila naša druže-

nja – profesor Kolesarić, profesorica Krizmanić, moj suprug i prof. fra Šimun Šito Ćorić. Svaki put kada je Šito imao ciklus predavanja o psihologiji religioznosti na Filozofskom fakultetu, mi smo se obavezno nalazili na nekom lijepom mjestu. Kada sam fra Šiti javila tužnu vijest o odlasku našega Vlade, napisao mi je da mu je u zadnjem dužem razgovoru rekao: „Ti si Šito meni uvijek govorio da sam ja religiozan, bez obzira na to što nisam na tradicionalan način...“ i pomolio se Šito za njega u prvu nedjelju na svetoj misi.

Zbogom dragi Vlado, hvala za sve zajedničke trenutke s obitelji Matešić!

Počivao u miru Božjem!

Biserka Matešić

Zbogom, Šefe

Moje radno i životno iskustvo s profesorom Kolesarićem vrlo je dugo i bogato. Rekla bih i intenzivno jer odnos s profesorom Kolesarićem nije bilo moguće razviti u nekoj blagoj, emocionalno blijedoj varijanti. Na Odsjeku za psihologiju radili smo zajedno punih 20 godina, od mog prvog zaposlenja 1989. godine, pa sve do njegova odlaska u mirovinu 2009. godine. Iako je otišao u mirovinu sa 70 godina života i čak 47 godina radnog staža, i dalje se intenzivno bavio psihologijom. Puno je čitao i pisao, a posljednju svoju knjigu objavio je ni dva mjeseca prije nego što nas je zaista napustio krajem ljeta. Knjiga nosi naslov *Samoujerenost i njezina važnost – osjećaj sigurnosti*, a poslao mi ju je na poklon tik prije početka godišnjih odmora. Zahtijevao je da knjigu ne komentiram, nije htio čuti čak ni pozitivne komentare. Zaokupio me i uznemirio taj neobičan zahtjev, ali sam ga poštovala. I tako je, bar što se naših razgovora o psihologiji tiče, ostalo na tome da

je „njegova bila zadnja“. Tako je završila moja komunikacija s osobom koja mi je bila nadređena velik dio karijere i formirala moje osobno iskustvo rada na Odsjeku za psihologiju. Zato ću u ovim sjećanjima na profesora Kolesarića prvenstveno opisati njegov trag koji je ostavio na Odsjeku za psihologiju kao njegov pročelnik i dugogodišnji predstojnik Katedre za eksperimentalnu psihologiju.

Profesor Kolesarić bio je u više navrata pročelnik Odsjeka za psihologiju i po tome je bio jedinstven. Sasvim je sigurno da ni jedan drugi član Odsjeka nije posvetio toliko vremena i energije kako bi utjecao na razvoj zagrebačkog Odsjeka za psihologiju, a time i na širu psihološku zajednicu. Bio je spreman preuzeti odgovornost za naš razvoj u vremenima koja su gotovo uvijek bila neizvjesna. To je teret koji malo ljudi želi nositi čuvajući vlastiti mir i osjećaj sigurnosti. To nije vrijedilo i za profesora Kolesarića. On je bio spreman izložiti se i nositi se s negativnim reakcijama kolega. Sma-

tram da je to bilo vrlo hrabro. Njemu je bilo toliko stalo do Odsjeka da smo ga doživljavali šefom i u vremenima kada nije bio na poziciji pročelnika. Dugi niz godina, moji studenti na predmetu Organizacijska psihologija prepoznawali su profesora Kolesarića kao nositelja kulture Odsjeka. Smatrali su kako upravo on simbolizira važnost znanstvenog razmišljanja, kritičnosti i empirijske znanstvene metodologije kao vrijednosti na kojoj se temelji naša organizacijska kultura i koju Odsjek za psihologiju želi prenijeti novim generacijama. Osim toga, imenovali su ga simbolom vlastite izvrsnosti. Navodili su kako upravo profesor Kolesarić simbolizira težinu našeg studija, strogoću i selektivnost na kojoj psiholozi grade profesionalno samopoštovanje. Zapravo su opisivali kako vrijedni ciljevi nisu oni do kojih dolazimo lako, da su nam strah i tuga potrebni kako bismo znali uživati u sreći i sigurnosti. I ove akademske godine, profesor Kolesarić bio je gost na predmetu Povijest psihologije. Sreli smo se prije predavanja. Iako se rado odazvao pozivu, autoironično je dometnuo – vode me pokazati, svjestan kako je njegova uloga na Odsjeku za psihologiju sve više dio njegove prošlosti i povijesti. Na vijest o smrti profesora Kolesarića mnogi su moji kolege rekli: „Ode Kole, pa zar je to moguće?“

Pamtim trenutak kada mi je profesor Kolesarić ponudio radno mjesto docenta na Odsjeku za psihologiju. Dogodio se davno, na hodniku našeg Odsjeka i obilježio je moj život. Zahvaljujući toj ponudi dobila sam priliku baviti se znanošću kao cjeloživotnom karijerom, držati nastavu iz istraživačke metodologije i ostati trajno zaposlena na Odsjeku za psihologiju. Na tome sam mu cijeli život zahvalna. Iako je bio šef kojeg je karakterizirala sveprisutnost, čvrsti stavovi i ponekad burne emocionalne reakcije, nije vrijedilo da je „njegova zadnja“. Profesor Kolesarić volio je su-

protstavljanje i bio je otvoren za nove ideje. To iskustvo davalo je posebnu čar odnosu s njim kao predstojnikom Katedre i nudilo veliku priliku za osobni razvoj. Naše rasprave nisu uvijek bile ni lake ni tihe, ali meni su bile posebno važne. Suprotstavljajući se njegovim tvrdim stavovima, brusila sam vlastite argumente, a odluke su bile zrelije. Zapravo, moj šef Kolesarić me uvijek želio čuti i saslušati. Bila je to velika privilegija u karijernom odrastanju.

Profesor Kolesarić očekivao je od svojih suradnika veliku predanost poslu i odanost Odsjeku za psihologiju. Zahtijevao je točnost i prezirao kašnjenje. Zapravo, od svojih je suradnika zahtijevao ono što je i sam činio – da posao sveučilišnog nastavnika shvaćaju kao poziv, a fakultet kao mjesto na kojem je čast raditi. Bilo je to ispravno gledanje na vlastitu radnu ulogu i ovakav stav ne bi smio postati dio prošlosti.

Profesor Kolesarić bio je izrazito društven i emotivan čovjek. Imao je širok krug prijatelja, bio je galantan, izvrstan kuhar, volio je neformalna druženja, često nas je okupljao i častio u kuhinjici Odsjeka za psihologiju. Imao je vrlo široko obrazovanje, čitao je probranu književnost i bio veliki ljubitelj i poznavatelj glazbe. Gitara je bila njegov omiljeni instrument. Kao mlad, bio je izvrstan plesač. Prijateljstvo s njim bilo je zabavno i opuštajuće. Vodili smo brojne bliske i iskrene razgovore koje ću pamtiti. Kad bih mu se obratila kao šefu, znao bi reći: – Ajde, molim te, vidim da bi se svađala i zanovijetala, ne da mi se, šta ti više imaš mene pitati? Točno. Sada uglavnom pitaju mene, a ja se ne prestajem čuditi kako je sve brzo prošlo i kako je moja generacija postala seniorska na Odsjeku za psihologiju. Vremena se mijenjaju kao što su se uvijek mijenjala, i neizvjesna su, naravno, a naše odluke nikad nisu samo naše, već su u njih utkane davne odluke naših učitelja i šefova.

Darja Maslić Seršić

Profesor emeritus Vladimir Kolesarić 1939-2024.

Vladimir Kolesarić rođen je 1939. godine u Virovitici gdje je završio osnovnu i srednju školu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je jednopredmetnu psihologiju 1965. Na istom fakultetu stekao je stupanj magistra znanosti 1972. i doktorat znanosti 1979. godine. Tijekom studija bio je demonstrator, a 1962. zaposlio se kao laborant u Odsjeku za psihologiju. Nakon diplomiranja izabran je za asistenta na Katedri za eksperimentalnu i fiziološku psihologiju. Za znanstvenog suradnika i docenta na istoj katedri izabran je 1980. godine, a za znanstvenog savjetnika i redovitog profesora 1986. godine. Od 1980. godine pa sve do odlaska u mirovinu bio je predstojnik Katedre za eksperimentalnu i fiziološku psihologiju, kasnije Katedre za eksperimentalnu psihologiju. U više je navrata bio pročelnik Odsjeka za psihologiju, a u jednom mandatu vodio je transformaciju nastavnog programa i prelazak na bolonjski način studiranja. Od 1986. do 1990. godine vodio je Poslijediplomski studij psihologije. U razdoblju od 1986. do 1988. godine bio je prorektor za nastavu Sveučilišta u Zagrebu gdje je inicirao osnivanje stipendije za najbolje studente. U redovitu mirovinu odlazi 2009. s 47 godina radnog staža na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U počasno zvanje profesora emeritusa izabran je 2014. godine.

Od početka pa do kraja svoje nastavničke karijere na studiju psihologije V. Kolesarić održavao je nastavu iz temeljnih metodoloških kolegija (*Osnove psihologijske statistike, Uvod u metodologiju eksperimentalne psihologije i znanstvenog rada, Praktikum eksperimentalne psihologije*), a uveo je niz novih predmeta kao što su: *Etika u psihologijskim istraživanjima i psihološkoj praksi* i *Analiza varijance i eksperimentalni nacrti* u okviru diplomskog studija, a u okviru doktorskog studija psihologije bio je nositelj modula Psihologijska metodolo-

gija unutar kojeg je održavao nastavu iz kolegija *Testiranje statističkih hipoteza* i *Meta analiza*, koje je predmetne programe i osmislio.

Uz konstantan nastavnički rada profesor Kolesarić imao je i širok raspon interesa u raznim područjima suvremene psihologije, u rasponu od čistih akademskih odnosno psihofizičko-eksperimentalnih korijena, pa da širokih horizonata primjene psihologije u struci. Temeljna karakteristika tog dijela profesionalnog rada i života profesora Kolesarića bila je iznimna angažiranost u različitim područjima znanstvenog, stručnog i društvenog djelovanja.

Jedna od istaknutih osobina bila mu je predanost u organizaciji psihologijskih znanstvenih i stručnih skupova. U tri je sukcesivna navrata bio organizacijski i programski voditelj znanstvenih skupova *Dani Ramira Bujasa* koje je u to vrijeme organizirao Odsjek za psihologiju u suradnji s Hrvatskim psihološkim društvom. Bio je i predsjednik Hrvatskog psihološkog društva te je bio vrlo aktivan u društvu i izvan svog predsjedničkog mandata. Redovito je prisutan na svim konferencijama hrvatskih psihologa u organizaciji HPD, a u zadnjima na kojima je sudjelovao, zbog uloge i doprinosa koji je dao toj organizaciji i počasni predsjednik.

Do umirovljenja je bio član radne skupine psihologa regije Alpe Jadran, te stalni član znanstvenog odbora znanstvene konferencije *Alps-Adria Psychology Conference*, a onoj 1996. godine koja je bila u Zagrebu bio je i predsjednik organizacijskog odbora. On je bio i jedan od osnivača te radne skupine, i kako je nedavno posvjedočio njen prvi inicijator, profesor Herbert Janig iz Klagenfurta: "profesor Kolesarić bio jedan od temeljnih stupova podrške u gradnji asocijacije psihologa regija Alpe-Jadran, i na tome sam mu neizmjereno zahvalan". O tome govori i činjenica da je profesor Kolesarić bio inicijator serije simpozija psihologa iz Alpe-Jadran regije koji su svi imali krovni izazov proučavanja i razumijevanja kontekstualnih učinaka u psihologiji (*Context in Psychology*) od

prvog u Zagrebu 2007. pa do posljednjeg u Iloku 2017. Bio je i jedan od inicijatora pokretanja skupa *Oснаživanje potencijala za preventivne aktivnosti u zajednici* kojeg organizira Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku. Znanstvene i stručne skupove smatrao je važnim u širenju znanja ali još više u povezivanju psihologa različitih usmjerenja i jačanju njihovih socijalnih veza.

Važna profesionalna aktivnost profesora Kolesarića bila je ona u udruzi Dobrobit za vrijeme Domovinskog rata. Bio je iznimno angažiran u aktivnostima koje su imale za cilj pružanje pomoći ratnim stradalnicima, primarno prognanima i izbjeglicama. U tom je razdoblju napisao desetak tekstova te sa suradnicima uredio nekoliko vrlo traženih i popularnih priručnika samopomoći.

Posebno treba istaknuti njegov angažman pri uređivanju časopisa *Review of Psychology*. Od 1989. bio je glavni i odgovorni urednik časopisa *Revija za psihologiju*, a njegovom inicijativom od 1993. časopis izlazi na engleskom jeziku s ciljem da bude dodatna osnova za još snažnije okupljanje i povezivanje psihologa iz regije Alpe Jadrane te je bio. Bio je njegovim urednikom sve do 2003. godine.

Profesor Kolesarić bio je stalno znanstveno aktivan. Objavio je veliki broj radova iz temeljnih, ali i primijenjenih područja psihologije, autor je desetak psihologijskih mjernih instrumenata (upitnika i testova). U dugogodišnjem radu najznačajniji su trag ostavila njegova istraživanja metodoloških aspekata mjerenja u okviru osjetne psihologije, posebno istraživanja utjecaja konteksta na vidne osjete i percepciju te istraživanja vremena reakcije. U tim istraživanjima jasno je pokazao važnost korištenja uz subjektivne i objektivnih mjera (posebno vremena reakcije) kao valjanih indikatora osjetnih procesa. U primijenjenoj psihologiji poznata su njegova istraživanja humora i kvalitete života. U svom dugogodišnjem radu bavio se je i primjenom znanosti u praksi,

a nije se ustručavao ni samog praktičnog rada, posebno kada je to smatrao društveno važnim i vrijednim poslom. Tako se više desetljeća bavio ispitivanjem darovitosti te je jedan od pokretača društvene brige za darovite učenike. Posljednje se desetljeće svoga rada bavio tolerancijom među ljudima.

Njegov iznimni angažman i produktivnost u profesionalnom i stručnom radu možda se najbolje ogleda u broju knjiga kojima je bio autorom. Bilo da su to monografski tekstovi ili uređivačke knjige, njih 29 je zbilja respektabilna brojka. Tu valja izdvojiti njegovo uredništvo (i autorstvo) knjige *Prilozi povijesti psihologije u Hrvatskoj*, koja je izašla povodom 90. obljetnice početka studija psihologije u Hrvatskoj. I sam je bio zainteresiran za sve povijesne činjenice razvoja psihologije kod nas pa je bio i motiviran i sposoban okupiti trenutno sve relevantne osobe koje su i temeljem svojih osobnih iskustava mogle dati obol u opisivanju i dokumentiranju tog perioda. Taj će tekst biti osnova budućim generacijama u razumijevanju povijesnih činjenica i nekoj formalnoj konceptualizaciji povijesti psihologije u Hrvatskoj. Treba istaknuti tek još jednu knjigu kojoj je bio urednikom, ali i autorom. To je *Kontekst u psihologiji. Konceptualni, teorijski i istraživački aspekti*. Kontekst, kao istraživački konstrukt u psihologiji bio mu je prva i zadnja znanstvena ljubav, i uvijek je bio spreman uložiti bilo koji trud i vrijeme na razumijevanje kontekstualnog načina promišljanja u suvremenoj psihologiji. U stvaralačkom radu bio je aktivan do samog kraja, a posljednja monografska knjiga objavljena mu je 2024. godine (*Samouvjerenost i njezina važnost. Osjećaj sigurnosti*).

Njegov predan rad i aktivnost prepoznati su i od okoline. Profesor Kolesarić je primio više priznanja i nagrada. Ističemo Zlatni grb Hrvatskog psihološkog društva za zasluge za razvoj psihologije u Hrvatskoj te Povelju Filozofskog fakulteta u Zagrebu koju je primio prilikom odlaska u mirovinu za cjelokupni pre-

dan, plodan znanstveni i nastavni rad, te doprinos u obavljanju različitih dužnosti na našem Fakultetu i Sveučilištu. Za knjigu *Petzova statistika: osnovne statističke metode za nematematičare*, primio je nagradu Hrvatskog psihološkog društva za najbolju knjigu godine, a za objavljivanje knjige s profesoricom Krizmanić o Toleranciji u svakidašnjem životu 2003. godine, te nizu predavanja i radionica na tu temu primio je nagradu Hrvatskog psihološkog društva za popularizaciju psihologije.

Uz široke interese, iznimnu energiju da se stalno nešto radi i mijenja, znao je i osjećao kako se mijenja psihologija i kako treba biti u korak s tim promjenama. Tako je zagovarao da i u Slavoniji treba studij psihologije, koji je jako zagovarao, a onda bio i jedan od osnivača tog studija.

Virovitica mu je dječaćka i mladenačka ljubav, bila i ostala. Nikada nije odbio učiniti išta što je mogao za Viroviticu i svoj rodni kraj. Kako za Društvo psihologa Virovitičko podravske županije, tako i za kulturno društvo Rodoljub iz Virovitice, ali i Društvo Virovitičana u Zagrebu. Uvijek je hvalio i isticao svoj rodni kraj, bio mu predan riječju i djelom. Njega je odabrao i za trajni počinak.

Najistaknutija karakteristika profesora Kolesarića je da je ostavio duboki trag na jako veliki broj ljudi. Kako u profesionalnom smislu tako i u osobnom, ljudskom. Taj je trag dublji i duži kod ljudi koji su ga bolje poznavali. Oni koji su ga poznavali površno, zapravo ga nisu znali. Njega se jednostavno nije moglo upoznati i procijeniti na temelju prvog dojma, u kratkom vremenu ili pak samo u jednom okruženju.

Moglo bi se o profesoru Kolesariću puno toga još napisati. I uvijek bi nešto ostalo nespomenuo, nedovoljno istaknuto. Svi mi koji smo ga bolje poznavali, znamo da smo nje-

govim odlaskom izgubili motivatora, pokretača, zagovornika, eksperta i prijatelja. Svjesni smo da se neće pojaviti netko sličan. Mnogo je toga je kontinuirano činio i učinio, kako za svoju struku, znanost, za svoj odsjek, za sve nas. Taj učinak nije moguće primjerno vrednovati samo pisanim tragovima i materijalnim pokazateljima. To je istinski mjerljivo samo u doživljajima ljudi i njihovim emocijama koje je kod njih pobuđivao svojim djelovanjem. Usponenama koje su ostale. A mi koji smo tome svjedočili, možemo spokojno reći da smo imali privilegiju dijeliti svoje vrijeme s njim.

Ljudi i profesora poput njega zapravo više nema. Vremena se mijenjaju, ponašanja i socijalni odnosi podosta su drugačiji nego u njegovu vrijeme. Vrijednosti koje je promovirao i reprezentirao sve su tanje i manje važne u našem današnjem okruženju. No, bez temeljnih vrijednosti i povezanih emocija koje motiviraju na zajedničke projekte, istinskog zajedništva u zajednici, nema niti istinskog zadovoljstva niti u zanimanju kakva je naše, niti u našoj širokoj struci i praktičnom radu psihologa. Bez emocija i psihologija je suhoparna forma. Vladimir Kolesarić je bio majstor upravo pokretanja takvih emocija. Kako onih koje pokreću stručnu i znanstvenu aktivnost, tako i onih koje su nas socijalno povezivale. On je to dobro znao, i bio je, reklo bi se, prirodno talentiran pokrenuti nas. Naročito ljude koji su mu bili bliže, koji su ga prihvaćali u potpunosti kakav je i koje je i on prihvaćao.

Bio je veliki čovjek u mojim očima. Vjerujem i u očima mnogih drugih koji su ga iole bolje poznavali. Dostojan širokog i dubokog poštovanja. Njegov je odlazak ostavio prazninu. Koja se ne može popuniti.

Dragutin Ivanec

